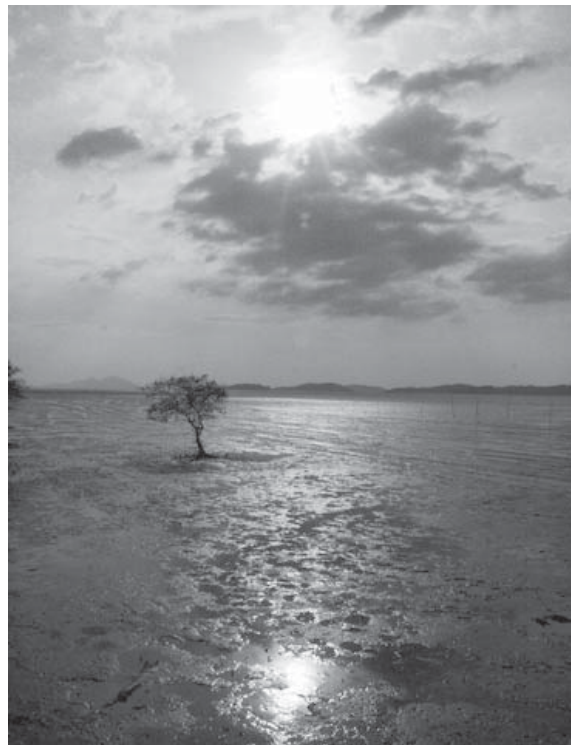


“  
 หนูก็มีความฝัน  
 แต่หนูต้องอยู่กับความเป็นจริง  
 ”

## รับฟังเสียงจากเด็กหญิงวา... แรงงานข้ามชาติ กับ **ชีวิตที่ไร้ทางเลือก**

ด้วยวัย ๑๒ ปี เด็กหญิงวา ต้องผละจากอกของแม่ เดินทางจากบ้านเกิดที่พม่าเข้ามาทำงานในเมืองไทย ครานั้นเมื่อพี่สาวบอกว่า “ในไทยมีงานให้ทำ แล้วเราจะได้อะไรกลับมาช่วยพ่อแม่และพี่ๆ” ความหวังของเด็กหญิงตัวน้อยฉายแวบจากดวงตาคูสวย “ใช่ แม่จะได้สบาย ไม่ต้องทำงานให้เหนื่อย พี่สาวจะได้เรียนหมอให้จบ ไม่ต้องห่วงว่าจะไม่มีเงินเรียนต่อ”

ครอบครัวของวาไม่ต่างจากครอบครัวชาวพม่าหรือมอญหรือชนกลุ่มน้อยในพม่าอีกนับแสนนับล้านคนที่ต้องเผชิญกับความยากลำบากในการทำมาหากินและการดำรงชีวิตในประเทศพม่า ด้วยนโยบายบริหารประเทศแบบเผด็จการทหารพม่า ได้ทำการกดขี่ข่มเหงประชาชนหลากหลายรูปแบบ ทั้งการขูดรีดเก็บภาษีอย่างหนัก เป็นผลให้ประชาชนต้องเผชิญกับความยากจนอดอยากในการเลี้ยงชีพ ยิ่งในปัจจุบันเมื่อมีโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจ อาทิ โครงการสร้างถนนวางท่อก๊าซ การสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ ยิ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนหนักขึ้น ชนกลุ่มน้อยในพม่าถูกบังคับให้โยกย้ายถิ่นฐาน ถูกยึดที่ดินทำกิน ใช้แรงงานทาส ถูกฆ่าข่มขืน บังคับให้เป็นทหารเด็ก ถูกจับกุมคุมขัง และทารุณอย่างโหดร้าย กระทั่งประชาชนทนต่อสภาพการกดขี่ข่มเหง ความหวาดกลัวทหารพม่า และทนต่อสภาพความยากลำบากไม่ไหว ต้องอพยพย้ายถิ่นเพื่อแสวงหาที่ปลอดภัยและมีชีวิตที่ดีกว่า



และในเมื่อประเทศไทยดูเหมือนจะเป็นประเทศที่ให้โอกาสในการพักพิง ให้สภาพการทำงานที่ดีกว่า ให้อาณาเขตที่มีความหวัง แม้ว่าเข้ามาประเทศไทยจะทำให้พวกเขาและเธอต้องกลายเป็นพลเมืองชั้นสอง หรือไม่สามารถเปิดเผยตัวตนได้เพราะกลัวถูกข่มขู่ คุกคาม หรือถูกล่อลวงไปขาย หรืออาจไม่มีแม้แต่ลมหายใจ เหลือเพียงร่างที่ไร้วิญญาณ แต่พวกเขาและเธอก็ยังพยายามดิ้นรนเข้ามาในไทย เพราะสำหรับเขาและเธอแล้ว อยู่โดยไม่ดิ้นรนสุดท้ายก็คงตายด้วยความหิวโหยหรือถูกฆ่า แต่หากก้าวออกมาเผชิญกับโชคชะตาด้วย “ความหวัง” สิ่งเดียวที่ช่วยหล่อเลี้ยงชีวิต ช่วยปลุกเร้าว่า ... อนาคตที่สดใสรอคอยอยู่!

## ชีวิตที่แขวนอยู่บนเส้นด้าย

การเดินทางจากพม่าเข้าสู่ไทยของแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่จำเป็นต้องผ่านกลไกของนายหน้า ที่นำพาเข้ามาจากต้นทางถึงปลายทาง จากรายงานผลการศึกษา “นายหน้ากับกระบวนการย้ายถิ่นแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า กรณีศึกษาแรงงานข้ามชาติและครอบครัวในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร” ซึ่งจัดทำโดยเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน Labour Rights Promotion Network (LPN) ได้ชี้ให้เห็นถึงวิธีการเข้ามาของแรงงานโดยมีนายหน้าเป็นผู้ดำเนินการให้โดยคิดค่าจัดการต่อคนประมาณ ๘,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท งานวิจัยชิ้นนี้ระบุว่า แรงงานต้องมีค่าเดินทางตั้งแต่ต้นทางตั้งนั้นบางคนจึงต้องขายที่นาหรือวัวควายเป็นค่าเดินทาง ซึ่งหากแรงงานมีค่าเดินทางให้ตั้งแต่ต้นทางก็จะได้รับการดูแลอย่างดี แต่ก็มีที่แรงงานบอกว่าพ่อแม่หรือญาติซึ่งอยู่ที่มหาชัย จ.สมุทรสาคร จะมารับ เมื่อถึงแล้วญาติจะจ่ายเงินให้ อีกกรณีหนึ่งหากแรงงานต้องการมาทำงานแต่ไม่มีเงิน นายหน้าจะเสนอทางเลือกให้ว่า จะออกให้ก่อนและหางานให้ ซึ่งแรงงานกลุ่มนี้จะมีโอกาสเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ ถูกแสวงหาประโยชน์ ล่วงละเมิดทางเพศ ส่งไปขายต่อในโรงงานที่บังคับใช้แรงงาน หากเป็นผู้ชายก็ถูกส่งลงเรือประมง ซึ่งทั้งสองกรณีถือว่าเป็นการเข้ามาโดยสมัครใจ แต่ยังมีกรณีที่สาม คือแรงงานถูกนายหน้าซึ่งเป็นคนชาติเดียวกันไปชักจูงล่อลวงให้แรงงานมาทำงาน โดยอ้างว่ามีงานดีๆ ให้ทำ และจะออกค่าเดินทางให้ทั้งหมด ซึ่งแรงงานที่ถูกหลอกมาจะถูกส่งไปค้าประเวณีตามร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะ นวดแผนโบราณ หรือถูกขายลงเรือประมง หรือบังคับให้ทำงานในไร่เกษตร



ภาพ : นักเขียนพม่า รร.สอนภาษาไทยแรงงานพม่า กรมฯ

และจากข้อมูลของ International Rescue Committee และ Peaceway Foundation องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานส่งเสริมสิทธิมนุษยชนให้กับแรงงานข้ามชาติชาวพม่า ได้อธิบายถึงวิธีการเข้ามาสู่ไทยของแรงงานข้ามชาติจากพม่าส่วนใหญ่ว่า เป็นไปด้วยความยากลำบาก แทบทุกคนต้องใช้การเดินทางเท้าข้ามภูเขาเป็นเวลาหลายวัน จากนั้นโดยสารมาที่รถสองแถวหรือนั่งมอเตอร์ไซด์มาอีกต่อหนึ่ง ขณะที่เดินทางมานั้นทุกคนต้องระวังภัยจากทหารพม่าตลอดเวลา แรงงานจำนวนมากต้องอาศัยผู้นำทางหรือนายหน้าเป็นผู้ให้ความสะดวกในการเข้ามา นายหน้าเหล่านั้นมีทั้งคนพม่าและคนไทย ส่วนใหญ่แล้วจะมีตำรวจไทยเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย อัตราค่านายหน้าไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับภาระต่อรองและระยะทางของแต่ละคน

เด็กหญิงวาโชคดีที่รอดชีวิตมาได้ตลอดรอดฝั่งที่หมายปลายทางของเธอไม่แตกต่างจากแรงงานข้ามชาติอีกเป็นจำนวนมาก นั่นคือ มุ่งสู่ อ.มหาชัย

จ.สมุทรสาคร ศูนย์กลางอาหารทะเลที่มีกำลังผลิตส่งขายทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะการส่งออกกุ้งสมุทรสาครถือเป็นตลาดการค้ากุ้งที่มีขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในย่านเอเชีย ผู้ประกอบการธุรกิจโดยเฉพาะภาคประมงทะเลจึงมีความขาดแคลนแรงงานทั้งไทยและต่างชาติ แรงงานข้ามชาติจึงหลั่งไหลกันเข้ามาที่มหาชัยเพื่อทำงานในภาคอุตสาหกรรมประมง กิจกรรมต่อเนื่องจากประมงทะเล แปรรูปอาหารทะเล ภาคเกษตรและภาคบริการ ทำให้จำนวนแรงงานข้ามชาติในสมุทรสาครมีมากถึง ๔๐๐,๐๐๐ คน ถือเป็นจำนวนที่มากกว่าประชากรของสมุทรสาครถึงเท่าตัวเลยทีเดียว!



## "ขบวนการมีใจ มีความสุขมากที่ได้ทำงานส่งเงินให้พ่อแม่"

เด็กหญิงว่าได้พบพี่สาววัย ๑๖ ปี ซึ่งเข้ามาอยู่ที่มหาชัยก่อนหน้าเธอปีหนึ่งแล้ว พี่สาวทำงานที่เดียวกันให้ว่า เขาเรียกที่นั่นว่า "ล้าง" ซึ่งก็คือโรงงานที่ใช้แรงคนในการลอกเปลือกกุ้ง หอย หรือปลาหมึก สภาพภายในล้างไม่ค่อยดีเท่าไร เพราะมีกลิ่นของอาหารทะเล และพื้นที่เจ็มนองไปด้วยน้ำจากการลอกเปลือกกุ้งและปลาหมึก บางครั้งมีการใช้สารเคมีที่อันตรายอย่างคลอรีนเพื่อล้างปลาหมึกซึ่งแรงพอที่จะทำอันตรายตาและผิวหนังของเธอและแรงงานคนอื่นๆ ได้

นอกจากสภาพการทำงานอันไม่น่าพึงประสงค์แล้ว แรงงานเด็กเหล่านี้ยังต้องทำงานเกินเวลาอีกด้วย ระยะเวลาในการทำงานนั้นอยู่ที่ ๘ - ๑๕ ชั่วโมงต่อวัน ตามกฎหมายแล้วตำรวจสามารถจับกุมเจ้าของล้างได้ในข้อหาใช้แรงงานเด็กต่ำกว่า ๑๕ ปี แต่สถานการณ์เช่นนี้ก็ยังคงดำเนินต่อไปโดยไม่มีอะไรเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชน

แห่งหนึ่งในพื้นที่สมุทรสาครคาดการณ์ว่ามีเด็กทั้งหมดประมาณ ๕,๐๐๐ คน ที่เดินทางจากพม่ามาพร้อมกับพ่อแม่ รวมถึงเด็กที่เกิดในเมืองไทย เพราะความยากจนในครอบครัวจึงทำให้เด็กๆ ที่มีอายุตั้งแต่เจ็ดปีขึ้นไปต้องช่วยพ่อแม่หารายได้เลี้ยงครอบครัวด้วยการแกะเปลือกกุ้ง

เด็กหญิงว่าอาจจะต่างจากเด็กแรงงานข้ามชาติคนอื่นๆ ตรงที่เด็กอีกหลายคนได้อยู่พร้อมหน้าพ่อแม่ลูก ทั้งครอบครัวช่วยกันทำงาน แต่เธออยู่กับพี่สาวเพียงสองคน พ่อแม่ของเธอยังอยู่ที่พม่าพร้อมกับพี่สาวอีกสองคน พ่อแม่ของว่ามีอาชีพทำนา พี่สาวคนโตกำลังเรียนแพทย์อยู่ในมหาวิทยาลัยที่พม่าว่าบอกว่า "ถ้าหนูไม่มา เขาก็ไม่ได้เรียน สงสารเขา" ส่วนพี่สาวอีกคนหนึ่งค่อนข้างเก็บตัวไม่ชอบออกไปพบปะกับใคร จึงอยู่ช่วยงานพ่อแม่ที่บ้าน

เด็กหลายคนเมื่อถูกถามถึงการทำงานจะบอกว่า ไม่ค่อยชอบทำงานเพราะต้องยืนทำงานทั้งวัน ตั้งแต่เช้าถึงเย็น แต่ว่าตอบว่า "ทำงานแกะกุ้ง ไม่เหนื่อย แกะกุ้งนานๆ ได้ตั้งค์เยอะ แกะกุ้งนิดหน่อยก็ได้ตั้งค์นิดหน่อย หนูทำงาน ๔ โมงเช้า ถึง ๔ โมงเย็น ขอบงานนี้เพราะได้เงินส่งให้แม่ พี่สาวหนูทำงานก็ส่งเงินให้แม่ แกะกุ้งได้เงิน ๑,๕๐๐ - ๑,๖๐๐ บาท พี่สาวก็ได้ ๒,๕๐๐ เพราะเขาทำเร็ว ถ้าไม่ไปทำงานก็ไม่ได้เงิน ทำเยอะก็ได้เยอะ ไม่ทำก็ได้ หนูไม่รู้ลึกลับว่าเบื้อ อยากทำตลอดชีวิตเลย ทำงานมีเงิน ให้แม่อยู่สบายๆ พ่อแม่ไม่ต้องทำงานอะไรเลย"

สำหรับว่าแล้ว การทำงานเท่านั้นที่จะช่วยให้ครอบครัวของเธอหลุดพ้นจากความอดอยากแร้นแค้น เพราะเงินเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้ความเป็นอยู่ในครอบครัวของเธอดีขึ้น

## “อยู่กับสิ่งที่มี ไม่ใช่สิ่งที่ฝัน และทำสิ่งนั้นให้ดีที่สุด”



๒ ปีแล้วที่เด็กหญิงวาใช้ชีวิตอยู่ในห้องเช่าเล็กๆ กับพี่สาวสองคนที่มาอาศัย ตอนนี้อายุ ๑๔ ปีแล้ว แต่ชีวิตก็ยังดำเนินไปแบบเดิม วันแล้ววันเล่า แต่จะมีวันอาทิตย์หนึ่งวันที่ว่าจะมีความสุขมากเป็นพิเศษเพราะว่าจะได้ไปเรียนหนังสือที่ศูนย์การเรียนรู้ของเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN) ซึ่งตั้งศูนย์ขึ้นมาสำหรับเด็กที่ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียน เพราะต้องทำงานตั้งแต่วันจันทร์ถึงเสาร์ และผู้ใหญ่ที่ต้องการเรียนภาษาไทย เพื่อให้แรงงานเหล่านี้ได้มีความรู้ในการอ่านเขียนภาษาไทย ซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตของแรงงานข้ามชาติที่อยู่ในประเทศไทย วาเล่าให้ฟังว่า “เพื่อนชื่อน้ำขวนมาเรียน หนูบอกเขาว่า หนูอยากเรียน เขาเลยบอกนั้นมาเลย แต่หนูมาเรียนได้แค่บางอาทิตย์ หัวหน้าไม่ให้มา บอกว่า กุ้งนิต หนูอย่าไม่ให้หยุด ถ้าหยุดเขาตัดเงิน ๒๐๐ บาท”

สำหรับแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาแบบผิดกฎหมาย พวกเขาและเธอจึงปราศจากเอกสารประจำตัวที่ต้องตามกฎหมาย ไม่มีเอกสารใดๆ ที่รับรองความเป็นพลเมืองพม่า กลายเป็นบุคคลไร้สัญชาติ ต้องเผชิญกับความเสี่ยงต่อการถูกจับกุมกักขัง แม้ว่ารัฐบาลไทยจะอนุญาตให้แรงงานข้ามชาติที่ผิดกฎหมายสามารถจดทะเบียนและขอใบอนุญาตทำงานได้ แต่ก็ขาดการอธิบายถึงกระบวนการจดทะเบียนอย่างชัดเจน ระยะเวลาการจดทะเบียนที่สั้นเกินไป ไม่มีการออกใบอนุญาตทำงานแก่ผู้ย้ายถิ่นที่อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี การกำหนดให้มีการตรวจสอบสุขภาพโดยไม่ระบุวิธีดำเนินการที่ชัดเจน ด้วยเงื่อนไขเหล่านี้มีส่วนสำคัญที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากนายจ้าง เมื่อนายจ้างไม่ให้ความร่วมมือหรือตั้งเงื่อนไขที่ไม่เป็นธรรมและบีบบังคับเรื่องการขอใบอนุญาตทำงาน ทำให้แรงงานข้ามชาติหลายคน

ไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายของไทยได้ และกลายเป็นบุคคลที่ต้องหลบซ่อนในสังคมไทยอย่างหวาดกลัวการถูกจับกุม วาก็เช่นกัน

“หนูก็อยากเข้าโรงเรียน แต่ยังไม่เข้าเลย เพราะหนูต้องทำงาน หนูทำงาน ๖ วัน หยุดวันอาทิตย์หนึ่งวัน ก็มาโรงเรียน หนูไม่มีบัตรไปไหนก็ไม่ได้ ต้องอยู่ห้อง กลัวตำรวจ อยู่บ้านก็ต้องลือคฤงญแจไว้ ไม่งั้นตำรวจมาจับ”

เด็กกับความฝันมักเป็นสิ่งคู่กัน ผู้ใหญ่มักถามเด็กเสมอว่า โตขึ้นหนูอยากเป็นอะไร เด็กก็จะตอบว่า หนูอยากเป็นครู ตำรวจ ทหาร วิศวกร พยาบาล ฯลฯ แล้วสำหรับวาละ? “หนูไม่ได้เข้าโรงเรียน หนูเลยไม่อยากคิดอะไร ว่าอนาคตหนูจะทำอะไร หนูเป็นเด็กอยู่ บัตรก็ไม่มี ทำได้อย่างเดียวก็คือ แกะกุ้ง หนูโทรคุยกับแม่ แม่ถามว่า ทำได้ไหม หนูบอกทำได้ หนูบอกแม่ว่า หนูอยากกลับบ้าน แม่บอกถ้าอยากกลับ



“

หนูไม่คิดจะ  
อยู่เมืองไทย  
พ่อแม่อยู่พม่า  
หนูอยากกลับ  
แต่ยัง  
กลับไม่ได้

”

ก็กลับมา แต่หนูบอกถ้าไม่มีตังค์ จะทำอะไร แม่บอกก็ทำวันหนึ่งกินวันหนึ่ง หนูร้องไห้บ่อย หนูไม่สบาย ก็คิดถึงแม่ หนูร้องไห้ แม่บอก ไม่ต้องร้องไห้ ให้กลับมา หนูไม่สบายบ่อย ตัวร้อน เป็นไข้หวัด กินข้าวก็ไม่ลง อยากจะอ้วก ก็ไปทำงานไม่ได้ เจ้านายเขาถาม พี่สาวว่า น้องไปไหน พี่บอก ไม่สบาย เขาบอกถ้าไม่ไปทำงานก็ไม่ได้เงิน”



ภาพ : นิตยภัทพม่า

ชีวิตของแรงงานข้ามชาติที่ไม่ว่าจะเรียกหาความมั่นคงปลอดภัยให้กับชีวิตได้มากนัก แม้ว่าประเทศไทยจะมีการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.๒๕๕๑ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ กฎหมายคุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๕๖ แล้วก็ตาม แต่ยังคงพบว่า แรงงานข้ามชาติยังไม่สามารถเข้าถึงการช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย และคดีความมากนัก รวมถึงการเข้าถึงด้านบริการสุขภาพ อนามัย เนื่องจากแรงงานไม่มีเอกสารหรือบัตรประกันสุขภาพ หรือแม้ว่าแรงงานข้ามชาติที่มีบัตรสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพ และการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลของรัฐ แต่ก็ยังพบปัญหาที่เกิดจากทัศนคติเชิงลบที่มองว่า แรงงานต่างด้าวหรือแรงงานข้ามชาติเป็นตัวปัญหาในสังคมไทย ไม่สมควรจะได้รับการบริการเท่าเทียมกับคนไทย แรงงานข้ามชาติใช้เงินของคนไทยทำให้รัฐต้องแบกรับภาระในการรักษาพยาบาลเป็นจำนวนมากในแต่ละปี เหล่านี้ล้วนเป็นทัศนคติที่สังคมไทยมองแรงงานข้ามชาติเหล่านี้

“หนูไม่คิดจะอยู่เมืองไทย พ่อแม่อยู่พม่า หนูอยากกลับ แต่ยังกลับไม่ได้”

เสียงอันสิ้นเครื่องของวา - เด็กข้ามชาติสัญชาติมอญจากประเทศพม่า สะท้อนความรู้สึกที่เก็บอัดไว้อยู่ในอก ไม่อาจบอกให้ใครได้รับรู้...เสียงของวาเป็นตัวแทนแรงงานข้ามชาติอีกนับแสนนับล้านคนที่อยากจะบอกให้สังคมได้รับรู้ว่า พวกเขาและเขาต่างก็มีความรู้สึกคิดถึงบ้านเกิดเมืองนอนที่ต้องจากมา พวกเขาไม่ต่างจากเราหรือใครๆ ที่ต้องการกินอิ่มนอนอุ่น ไม่มีใครอยากอยู่ในดินแดนที่มองพวกเขาว่าเป็น “แรงงานต่างด้าว” หรือเป็น “แรงงานข้ามชาติ” เป็นพลเมืองชั้นสองที่ไร้สิทธิไร้เสียงใดๆ แม้สังคมมักจะกล่าวอ้างว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนทุกคนเท่าเทียมกัน” ก็ตาม

## คุยกับคนทำงานช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติ



**คุณสมพงษ์ สระแก้ว**  
**ผู้อำนวยการ เครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน :**  
**Labour Rights Promotion Network (LPN)**  
**พื้นที่ อ.มหาชัย จ.สมุทรสาคร**

เราเห็นปัญหาของแรงงานข้ามชาติที่ยังไม่มีใครเข้ามาแก้ และยังไม่มีการทำจริงจัง เช่น ปัญหาถูกละเมิดทางเพศ ข่มขืน อนาคต ถูกทำร้ายร่างกาย ถูกข่มขืน นายจ้างเอาเปรียบ นายจ้างยึดบัตร ถูกหลอก ถูกขาย ถูกค้ามนุษย์ การใช้แรงงานเด็ก เด็กที่เผชิญปัญหาและไม่สามารถหาทางแก้ได้ เช่น เด็กที่ถูกละเมิดในรูปแบบต่างๆ เราจึงพุ่งเป้าไปที่เรื่องการคุ้มครอง

สิทธิแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิด้าน การศึกษา สุขภาพ การพยายามให้ แรงงานได้เข้าถึงบริการของรัฐ ให้ แรงงานรู้เท่าทัน โดยการจัดอบรม เช่น ให้เก็บสลิปเงินเดือนไว้ มี บันทึการทำงาน เพื่อป้องกันการ เอาเปรียบ บัตรอนุญาตทำงานก็ ต้องจำให้ได้ ต้องซีร็อกซ์เก็บไว้ เราต้องสอนเทคนิคการเอาตัวรอด ให้เขาด้วย สอนแนวปฏิบัติใน การอยู่ในประเทศไทย และเรายัง

ทำงานในเชิงป้องกันด้วย เช่น ป้องกันการใช้แรงงานเด็ก และการ คุ้มครองแรงงานเด็ก เด็กที่ยังไม่ถูก ละเมิดเราก็คอบรมให้ความรู้ และ สร้างความตระหนัก เราต้องสอน และอบรมเรื่องทักษะการใช้ชีวิต การป้องกันตัวเอง เรื่องของสุขภาพ การป้องกันการใช้ชีวิต การป้องกันการถูกหลอกลวงให้เขา ด้วย ถ้าเป็นเด็กเล็กยังไม่เข้าสู่ กระบวนการเป็นแรงงาน เราก็ พยายามส่งเข้าสู่ระบบการศึกษา ...

เรามีศูนย์ให้คำปรึกษา ปัญหาด้านแรงงานและคดีความ หรือ Labour Center อยู่ที่ จ.ราชบุรี สมุทรสาคร และสมุทรปราการ ทำ หน้าที่รับเรื่องร้องทุกข์ ให้แรงงาน มาปรึกษาและช่วยประสานหรือส่ง ต่อหน่วยงานรัฐที่มีอำนาจ เช่น ไม่ ได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรม ถูกละเมิด สิทธิแรงงาน เราก็ไปร้องต่อหน่วย งานที่รับผิดชอบ บางครั้งเราก็ต้อง ประสานกับกลุ่มผู้ประกอบการที่คิด ว่าคุยได้ แนวคิดหนึ่งที่เราทำงานก็ ต้องบอกว่า ให้เขาพึ่งตัวเองให้ได้



**คุณนัสเซอร์ อาจวาริน**  
**นายความและผู้จัดการ มูลนิธิร่วมมิตรไทย - พม่า (มรพ.)**  
**และคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยในพม่า (กรพ.)**

แรงงานพม่าที่อยู่ในไทยมีทั้งที่จดทะเบียนได้รับอนุญาตตามมติคณะรัฐมนตรี ของรัฐบาลไทย และอีกส่วนหนึ่งไม่ได้จดทะเบียนเนื่องจากหลบหนีเข้ามาหลังการได้รับ อนุญาตแล้ว คือ การอนุญาตหมดอายุแล้ว แต่ยังมีแรงงานพม่าหลังไหลเข้ามาตลอดเวลา คนเหล่านี้ไม่ใช่ว่าจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนที่เป็นธรรม เขาเหล่านี้ถูกบังคับ กดขี่ เอาเปรียบเรื่องค่าแรงค่าจ้าง โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานพม่าเป็นผู้ด้อยโอกาสในการต่อสู้ เรื่องกฎหมาย เนื่องจากเขาหลบหนีเข้ามา เขาจึงไม่กล้าแสดงตัวต่อหน่วยงานของรัฐ จึงถูกเอาเปรียบตลอดมา กรพ.ได้เข้าไปช่วยเรียกร้องสิทธิ การคุ้มครองสิทธิของแรงงาน

โดยเฉพาะปัจจุบันมีโครงการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่แรงงานพม่า ไม่ว่าจะเป็นการอบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัครที่เป็นแรงงานพม่า อาสาสมัครเหล่านี้ก็นำความรู้นี้ไปช่วยเหลือกลุ่มแรงงานพม่าที่อยู่ในพื้นที่ที่ถูกเอาเปรียบ โครงการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่พมานี้จะมีทั้งทุนความ แรงงานพม่าที่เป็นอาสาสมัคร และนักวิชาการด้านกฎหมายที่จะมาช่วยอบรมให้ความรู้ ถ้าเกิดกรณีที่เป็นคดีความ แรงงานถูกเอาเปรียบถูกโกง ก็จะมีทุนความ เข้าไปดำเนินการต่อสู้เรียกร้องสิทธิในศาลในกระบวนการยุติธรรมต่อไป

ทุกวันนี้เพราะประเทศต้นทางมีปัญหา คนถึงต้องแห่กันเข้ามา คนไทยเดินทางไปทำงานประเทศเพื่อนบ้าน อย่าง มาเลเซีย เกาหลีใต้

ไต้หวัน เพราะต้องการแสวงหาสิ่งที่ดีกว่า ค่าจ้างที่สูงกว่า เปรียบเทียบกับท่าม ลาว เขมร พม่า เข้ามาในไทย ก็เพราะเศรษฐกิจไทยดีกว่า ถ้ายังแก้ปัญหที่ประเทศต้นทางไม่ได้ ประชาชนก็จะหลั่งไหลไปยังประเทศที่ดีกว่า แล้วในที่สุดประเทศที่ดีกว่าก็จะประสบปัญหาคนล้นและกลายเป็นปัญหาของประเทศนั้น เพราะฉะนั้นต้องร่วมกันแก้ปัญหที่ประเทศต้นทางให้ได้ โดยผลักดันรัฐบาลไทยให้ไปจี้ประเทศต้นทางให้แก้ปัญห ต้องแก้ปัญหากันระหว่างสมาคมประชาชาติ เพื่อไม่ให้ประชาชนเดือดร้อน แล้วประชาชนก็จะอยู่กันอย่างมีความสุข และเราต้องเปลี่ยนทัศนคติใหม่ อย่าเห็นว่คนพม่าเข้ามาทำลายสังคมไทย แต่ควรเห็นว่คนพมานั้นน่าสงสาร ควรจะช่วยเหลือเขา เรียกร้องประเทศของเขาว่า



กำลังทำลายประชาชนของเขา เรายอมรับไม่ได้ อย่างที่ยุโรปทำอยู่ และอีกหลายประเทศแซงค้ขันประเทศพม่าอยู่ และหาแนวทางอื่นๆ ด้วย



**เพชรรัตน์ เพ็งเจริญ ครูอาสาสมัครสอนเด็กมอญและพม่า ที่ศูนย์การเรียนรู้ เครื่องായส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน**

อายุ ๒๔ ปี อาชีพ พนักงานแผนกวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (R&D) บริษัท พรานทะเล

หนูเป็นคนที่นี่ อยู่ใกล้ที่นี่ หนูว่างวันอาทิตย์ก็เลยมาช่วยสอน มาสอนที่นี่ได้ ๘ เดือนแล้ว ที่มาสอนได้นานก็เพราะคิดว่า ถ้าเราไม่สอนก็ไม่มีใครช่วยสอน อย่างน้อยเขาได้รู้ภาษาไทย เขาก็สามารถใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้น ภาษาไทยจำเป็นสำหรับเขา เด็กบางคนตั้งใจเรียนจริงๆ พัฒนาการดี เรียนเก่ง ถ้าเป็นเด็กไทยปกติอนาคตที่เขาจะได้ไปถึงระดับอาชีพที่ดีกว่านี้ก็มีโอกาสสูง แต่พอเป็นเด็กพม่าแล้วโอกาสเขาก็น้อย แต่หนูก็พยายามสอนในระดับที่จะพัฒนาให้ดีที่สุด เด็กบางคนเขาก็มีความฝัน เช่น อยากเป็นครู เราเป็นคนสอน เราก็รู้ว่า ไม่มีทางเป็นไปได้ หนูเคยไปบ้านเขา ขอพ่อแม่ให้เรียนในโรงเรียนรัฐ แต่พ่อแม่ก็ไม่ค่อยเห็นความสำคัญ ไม่สนับสนุน แต่เด็กเขาอยากเรียน น้ำตาคลอ หนูเลยบอก ถ้าอยากเรียนจริงๆ เดี่ยวครูสอนเองก็ได้ โดยพื้นฐานหนูเป็นคนที่นี่ ทัศนคติต่อแรงงานข้ามชาติก็ค่อนข้างเป็นลบนิดหนึ่งเพราะบางทีเราารู้สึกว่า โดนคนพม่าเข้ามาอาศัยอยู่เยอะเกินไป เพราะคนข้างนอกจะมองว่หาห้ช้เป็นเมืองของคนพม่า ค่อนข้างจะติดลบ พอมาเข้าค่าย I Need Care ของที่นี่แล้วก็รู้สึกมีทัศนคติดีขึ้น ในความรู้สึกหนู เด็กทุกคนก็คือเด็ก ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติไหน เด็กก็จะใสๆ เหมือนกัน เด็กบางคนน่าสงสารจริงๆ เด็กคนหนึ่งในวัย ๕ - ๖ ขวบ ต้องมาเก็บขยะ ช่วยพ่อแม่ หนูรู้สึกว่ชีวิตเรายังดีกว่าคนอื่น

ก็เลยอยากมาทำงานสอนเด็กๆ ด้วย ก็คิดจะสอนจนกว่าเด็กจะอ่านออกเขียนได้ ซึ่งคงจะอีกนาน เพราะภาษาไทยค่อนข้างยาก แล้วสอนแค่วันอาทิตย์วันเดียวด้วย ก็จะสอนไปเรื่อยๆ หนูตอบได้แค่ หนูรู้สึกดีใจดีใจเวลาเขาเรียกหนูว่าครู เวลาที่เด็กสามารถพัฒนาไปได้เรื่อยๆ ก็คงเป็นความภูมิใจของครูปกติที่เด็กพอเริ่มอ่านออกเขียนได้ ครูก็รู้สึกดีใจที่เด็กเริ่มดีขึ้น เหมือนครูทุกคนเลยมั้ง เพราะหนูก็ไม่ได้จบครุมา



**คุณนริศลา สุขประเสริฐ : ครูอาสาสมัคร สอนศิลปะให้แรงงานพม่า ที่โรงเรียนสำหรับแรงงานพม่า ภายใต้การดำเนินงานของคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยในพม่า (กรพ.)**

ทำงานเป็นศิลปินอิสระ เพื่อนทำงานอยู่ใน กรพ. เค้านำว่ามีนักเรียนกลุ่มหนึ่งอยากเรียนศิลปะ เราสนใจอยู่พอดีก็เลยมาช่วยตั้งแต่เดือนตุลาคมปีที่แล้ว มีนักเรียนมาเรียน ๑๐ กว่าคน สอนภาคเช้าและบ่าย มาสอนเกือบทุกอาทิตย์ ถ้าไม่ว่างก็สลับกับเพื่อน สนใจและอยากหาประสบการณ์ และรู้สึกว่าได้แลกเปลี่ยนกับนักเรียน เห็นงานเขาหลายชิ้น รู้สึกว่าเขาคิดถึงบ้าน คือ หลายคนเขียนรูปวัด คือ รูปวัดที่อยู่บนเขาที่ฐานเป็นทองคำ เขียนได้โดยไม่ต้องดูแบบเลย รู้ว่าเขาคิดถึงบ้าน บางคนก็

เขียนทุ่งนา ได้เห็นความผูกพันของเขา รากเหง้าของเขา ถึงแม้เขาจะมาอยู่ที่นี่เป็นสิบปี แต่ดูรูปวาดของเขาที่รู้สึกได้ว่า เขาคิดถึงบ้าน แต่ถามหลายคนว่าอยากกลับไปไหม บางคนก็ไม่อยากกลับไปเพราะทำมาหากินลำบาก เข้าใจว่าภาพโดยรวมคนไทยมองคนพม่าในมุมลบมากกว่า สังเกตเวลาไปไหนมาไหน หรือเรื่องจ้างงานเขาจะถูกเอาเปรียบตลอด เหมือนเป็นคนชั้นสอง ซึ่งถ้าเราได้ปฏิบัติเท่าเทียมกันก็จะดี เพราะว่าถ้าคบหากับเขาดูจะรู้ว่าเขาจริงใจ แต่คนไม่ดีก็ยอมรับว่ามี หน้าที่เราก็แลกเปลี่ยนความคิดความรู้สึกกับเขา



**ข้อมูลอ้างอิงจาก**

- คุณสมพงษ์ สระแก้ว เครือข่ายคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN)
- รายงานผลการศึกษา นายหน้ากับกระบวนการย้ายถิ่นแรงงานข้ามชาติ สัญชาติพม่า กรณีศึกษา แรงงานข้ามชาติ และครอบครัว ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร โดย เครือข่ายคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN) ร่วมกับ คณะอนุกรรมการด้านแรงงาน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ต่างด้าว ต่างดาว : เราต่างไม่แตกต่าง โดย อติศร เกิดมงคล International Rescue Committee และบุญยรัตน์ กาญจนดิษฐ์ Peaceway Foundation
- การละเมิดสิทธิมนุษยชนข้ามชาติ บนสายพานแรงงานข้ามชาติ โดย ปารมิตา มະဗ္ဗ Local Talk ท้องถิ่นสนทนา
- รายงานวิจัยเบื้องต้น “การจ้างแรงงานข้ามชาติใน พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑” กับการจัดทำบัญชีอาชีพสำหรับคนต่างชาติ” โดย กฤตยา อาชวนิจกุล สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ฤลภา วจนสาระ นักวิชาการอิสระ

**สนใจข้อมูลเกี่ยวกับชาวพม่าและแรงงานข้ามชาติ ติดตามได้จาก**

- ศูนย์ข้อมูลพม่า Burma-Info.org
- เครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน : LPN [www.lpnrights.org/](http://www.lpnrights.org/)
- ศูนย์ข่าวสาละวิน : สาละวินโพสต์ <http://www.salweennews.org/>
- มูลนิธิส่งเสริมสันติวิถี The Peaceway Foundation <http://www.burmaissues.org>

ขอขอบคุณ คุณนริศลา สุขประเสริฐ เอื้อเฟื้อภาพวาดฝีมือนักเรียนพม่า โรงเรียนสอนภาษาให้แรงงานพม่าของ กรพ.